

Współpraca sądowa w sprawach cywilnych

Dr Agnieszka Nitszke

IE ćw. 2016/17 (8)

Geneza i rozwój współpracy sądowej w sprawach cywilnych

- Traktat z Maastricht
- Traktat amsterdamski
- Traktat nicejski
- Rada Europejska w Tampere (1999 r.)
- Program haski i program sztokholmski
- Traktat lizboński

Podstawa traktatowa

1. Unia **rozwija współpracę sądową w sprawach cywilnych** mających skutki transgraniczne, w oparciu o zasadę wzajemnego uznawania orzeczeń sądowych i pozasądowych. Współpraca ta może obejmować **przyjmowanie środków w celu zbliżenia przepisów ustawowych i wykonawczych Państw Członkowskich**.

2. Do celów ustępu 1 Parlament Europejski i Rada, stanowiąc zgodnie ze zwykłą procedurą ustawodawczą, przyjmują, w szczególności, jeżeli jest to niezbędne do prawidłowego funkcjonowania rynku wewnętrznego, środki mające na celu zapewnienie:

- a) wzajemnego uznawania i wykonywania przez Państwa Członkowskie orzeczeń sądowych i pozasądowych;
- b) transgranicznego doręczania i zawiadamiania o aktach sądowych i pozasądowych;
- c) zgodności norm mających zastosowanie w Państwach Członkowskich w przypadku kolizji przepisów i sporów o właściwość;
- d) współpracy w zakresie gromadzenia dowodów;
- e) skutecznego dostępu do wymiaru sprawiedliwości;
- f) usuwania przeszkód utrudniających prawidłowy przebieg procedur cywilnych, wspierając w razie potrzeby zgodność zasad procedury cywilnej mających zastosowanie w Państwach Członkowskich
- g) rozwoju alternatywnych metod rozstrzygania sporów;
- h) wspierania szkolenia sędziów i innych pracowników wymiaru sprawiedliwości.

3. Na zasadzie odstępstwa od ustępu 2, **środki dotyczące prawa rodzinnego** mające skutki transgraniczne są ustanawiane przez Radę **stanowiącą zgodnie ze specjalną procedurą ustawodawczą. Rada stanowi jednomyślnie po konsultacji z Parlamentem Europejskim.**

Rada, na wniosek Komisji, może przyjąć decyzję określającą te aspekty prawa rodzinnego mające skutki transgraniczne, które mogą być przedmiotem aktów przyjmowanych w drodze zwykłej procedury ustawodawczej. Rada stanowi jednomyślnie po konsultacji z Parlamentem Europejskim.

Wniosek, o którym mowa w akapicie drugim, jest przekazywany parlamentom narodowym. **W przypadku gdy parlament narodowy notyfikuje swój sprzeciw w terminie sześciu miesięcy od takiego przekazania, decyzja nie zostaje przyjęta.** W przypadku braku sprzeciwu Rada może przyjąć taką decyzję.

Klauzule opt-out

- Dania, Irlandia i Zjednoczone Królestwo korzystają z klauzuli *opt-out* w odniesieniu do tytułu V części trzeciej TFUE (protokoły nr 21 i 22 do TL).
- **Irlandia i Zjednoczone Królestwo** korzystają z **elastycznej klauzuli *opt-out***, która daje możliwość, w poszczególnych przypadkach, podjęcia decyzji o korzystaniu bądź nie z przepisów i inicjatyw ustawodawczych (protokół 21).
- **Dania** w ogóle nie uczestniczy w polityce w tym obszarze. W trakcie negocjacji Traktatu lizbońskiego Dania uzyskała możliwość zmiany swojej klauzuli *opt-out* na **elastyczny model *opt-in*** wzorowany na irlandzkimi brytyjskim *opt-out* (protokół nr 22). 3 grudnia 2015 r. odbyło się referendum dotyczące skorzystania z tej możliwości, jednak 53 % głosujących było przeciw.

Wybrane akty prawa wtórnego

- Rozporządzenie Rady (WE) nr 44/2001 z dnia 22 grudnia 2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych („**rozporządzenie Bruksela I**”);
- Rozporządzenie Rady (WE) nr 2201/2003 z dnia 27 listopada 2003 r. dotyczące jurysdykcji oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej („**rozporządzenie Bruksela II**”);
- Rozporządzenie Rady (WE) nr 4/2009 z dnia 18 grudnia 2008 r. w sprawie jurysdykcji, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń oraz współpracy w zakresie zobowiązań alimentacyjnych;
- Rozporządzenie (WE) nr 805/2004 – utworzenie **Europejskiego Tytułu Egzekucyjnego** dla roszczeń bezspornych;
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) Nr 593/2008 z dnia 17 czerwca 2008 r. w sprawie prawa właściwego dla zobowiązań umownych (**Rzym I**);
- Rozporządzenie (WE) nr 864/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 lipca 2007 r. dotyczące prawa właściwego dla zobowiązań pozaumownych (**Rzym II**);
- Decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady nr 568/2009/WE z dnia 18 czerwca 2009 r. zmieniająca decyzję Rady 2001/470/WE ustanawiającą europejską sieć sądową w sprawach cywilnych i handlowych;

Literatura:

- M. Perkowski, K. Bagan-Kurluta, A. Bieliński, *Współpraca sądowa w sprawach cywilnych i handlowych*, Białystok 2008.
- *The Area of Freedom, Security and Justice. Ten Years On Successes and Future Challenges under the Stockholm Programme*, ed. By E. Guild, S. Carrera, A. Eggenschwiler, Brussels 2010.
- K. Mikołajewska, *Europejski Tytuł Egzekucyjny jako gwarancja wykonalności decyzji sądowych w Unii Europejskiej*, „Studia Erazmiańskie” wyd. on-line, <http://www.bibliotekacyfrowa.pl/Content/37352/021.pdf> .
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 805/2004 z dnia 21 kwietnia 2004 r. w sprawie utworzenia Europejskiego Tytułu Egzekucyjnego dla roszczeń bezspornych, Dz.U. L 143 z 30.4.2004, [on-line] <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:2004R0805:20081204:PL:PDF> .